

Nr ieșire CRJ: 35 /21.01.2021

Către: MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

În atenția: Domnului Ministru Vlad Voiculescu

Stimate Domnule Ministru,

De 17 ani, Centrul de Resurse Juridice (CRJ) și Asociația Tonal Sibiu atrag atenția ministerului sănătății că drepturile pacienților cu probleme de sănătate mintală sunt încălcate. Prin intermediul vizitelor de monitorizare inopinate, realizate de avocați, psihologi și asistenți sociali, am identificat încălcări ale drepturilor acestor persoane, sesizând instanțele de judecată din România și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Cu toate că am primit câștig de cauză, Ministerul Sănătății blochează accesul CRJ în spitalele de psihiatrie încă din 2019 și nu adoptă și implementează modificările legislative necesare.

În aproape jumătate din țară, niciun rezident cu dizabilități/vârstnic dintr-un centru rezidențial - nu a fost vaccinat sau programat pentru vaccinare: Suceava, Vaslui, Braila, Vrancea, Arges, Ialomita, Prahova, Teleorman, Dolj, Arad, Caras Severin, Cluj, Brasov, Covasna, Mures, Sibiu, Ilfov, Sectoarele 2 si 5. Pacienții de la psihiatrie au fost externati în centrele rezidențiale / azile **fără a fi fost testați** de Covid – 19 și au infectat zeci și chiar sute de rezidenți (se pot vedea focarele de pe locul 2 din lista INSP). **Planul de acțiune în psihiatrie** nu a fost elaborat cu toate că este cerut și de Comitetul de Miniștri (Strasbourg) încă din 2012. Accesul CRJ în monitorizarea drepturilor omului în spitalele de psihiatrie este blocat din 2019 printr-un ordin al ministrului sănătății.

Din cauza lipsei de implicare reală din ultimii zece ani a Ministerului Sănătății, România riscă sancțiuni din partea Comitetului de Miniștri de la Strasbourg și a CtEDO pentru neexecutarea obligațiilor care decurg din cel puțin două hotărâri CtEDO: „*CRJ în numele lui V. Câmpeanu c. României*” (2014) și *Cauza Parascineti c. României* (2012). În decembrie 2019, Serviciul pentru executarea hotărârilor CtEDO de la Strasbourg, a transmis Ministerului Sănătății un nou termen pentru martie 2020, pentru a depune Planul de Acțiune pentru psihiatrie, document pe care Ministerul Sănătății avea obligația de a-l depune încă din 2012. Acesta nu a fost depus nici până la data transmiterii prezentei adrese.

Responsabilitatea Ministerului Sănătății în executarea hotărârilor CtEDO

1. În februarie 2004, după vizita de monitorizare în Spitalul de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță din Poiana Mare, județul Dolj, CRJ a sesizat situația gravă în care se aflau pacienții, pericolul ca un tânăr orfan și infectat cu HIV să decedeze după ce alți 88 de pacienți muriseră din cauza hipotermiei și a cașexiei în mai puțin 12 luni. La câteva ore după sesizarea CRJ, tânărul Câmpeanu abandonat de serviciile de asistență socială în curtea acestui spital, a murit. CtEDO a sancționat statul român

prin hotărârea „*CRJ în numele lui Valentin Câmpeanu c. României*”. Urmare acesteia, guvernul român are obligația de a raporta anual Comitetului de Miniștri al Consiliului European stadiul implementării Planului de acțiune astfel încât situația să nu se mai repete, pacienții să aibă acces la o reprezentare independentă și cauzele deceselor survenite în spitale și în centrele sociale să fie prevenite și investigate eficient. Singurul Plan de Acțiune provine de la Ministerul Public. Până în prezent Ministerul Sănătății nu a participat cu măsuri concrete în asigurarea executării acestei cauze, nu a depus un Plan de acțiune cu măsuri concrete și prin adoptarea Ordinului 488/2016 a restricționat accesul reprezentanților societății civile în spitale de psihiatrie și în centrele sociale. **Comitetul de Miniștri a solicitat autorităților române să stabilească o cooperare eficientă cu societatea civilă, subliniind contribuția esențială a acesteia la protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități.**

2. În septembrie 2019 și în ianuarie 2020, CRJ și Tonal atrăgeam atenția miniștrilor sănătății și ai muncii, asupra situației grave în care se aflau zeci de pacienți dar mai ales **opt persoane închise în cinci cuști, la indicațiile medicului psihiatru din Spitalul Municipal din Sighetu Marmăției, județul Maramureș, și a situației de Evul Mediu în care se afla secția de psihiatrie a aceluiași spital.** Miniștrii sănătății s-au arătat îngroziți de ceea ce au aflat dar nu a dispus măsuri concrete. Grav este că CtEDO sancționase deja România în anul 2012 prin cauza „*Parascineti c. României*” pentru condițiile și tratamentul din secțiile de psihiatrie din acest spital. Ministerul Sănătății avea obligația elaborării, implementării și depunerii la Comitetul de Miniștri, a unui Plan de Acțiune în psihiatrie. Problematic pentru Ministerul Sănătății nu este doar că nu a depus acest Plan și că riscă sancțiuni grave dar și că starea pacienților s-a deteriorat vizibil iar infrastructura și tratamentul au ajuns la nivelul Evului Mediu, agravându-se situația din 2012. Există un Plan de reformă în sănătate mintală aprobat de ministrul sănătății, dl. Eugen Nicolaescu, prin Ordin nr 426 / 2006, plan care nu a fost pus în aplicare.

Măsuri care pot fi adoptate imediat de către Ministrul Sănătății:

1. Executarea obligațiilor din Hotărârea CtEDO „*CRJ în numele lui V. Câmpeanu c. României*” prin
  - a) asigurarea accesului nerestricționat reprezentanților societății civile în spitalele de psihiatrie și în centrele rezidențiale de asistență socială prin modificarea articolului 18 și a Anexei 6 la Ordinul nr. 486 din 2016 (Anexăm explicațiile).
  - b) Colectarea, analizarea și publicarea datelor privind pacienții puși sub interdicție, și participarea reală la Grupul de lucru împreună cu Ministerul Justiției, Ministerul Public, Ministerul Muncii și Protecției Sociale și reprezentanții societății civile, pentru modificarea Codului Civil ca urmare a Deciziei CCR din 16 iulie 2020.

- c) Analizarea și publicarea datelor privind pacienții decedați în spitalele de psihiatrie, implementarea și completarea ordinului privind decesele suspecte survenite în unitățile de asistență medicală și socială.
2. Executarea obligațiilor ce decurg din Hotărârea „Parascineti c. României” prin
- a) Completarea, actualizarea și alocarea de resurse pentru implementarea reală a Planului de acțiune în sănătate mintală adoptat prin Ordinul nr 426 / 2006;
  - b) Prioritizarea implementării acestui Plan prin desemnarea unor responsabili din cabinetul Ministrului Sănătății cu monitorizarea implementării acestuia;
  - c) Desemnarea unor responsabili din cadrul Ministerului Sănătății pentru a colabora cu Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copil și Adopție la reforma în domeniul dezinstituționalizării persoanelor cu probleme de sănătate mintală sau cu dizabilități intelectuale;
  - d) Stabilirea și monitorizarea implementării unor măsuri concrete de protecție a pacienților, în domeniul internării nevoluntare, tratamentului cu neuroleptice și psihotrope și asigurarea accesului la terapii nemedicamentoase prin intermediul Centrelor de Sănătate Mintală.
  - e) Eficientizarea reală a activității Centrului Național de Sănătate Mintală și Luptă Antidrog prin alocarea de resurse umane, materiale și financiare care să îi permită realizarea activităților.

În completarea celor expuse mai sus, vă informăm domnule ministru că, în luna august 2019, CRJ a înaintat o solicitare de informații de interes public în temeiul Legii nr. 544/2001 către Ministerul Sănătății. Întrucât aceasta a rămas fără răspuns, CRJ a înaintat o **cerere de chemare în judecată împotriva Ministerul Sănătății**, pentru a-l obliga să furnizeze informațiile de interes public solicitate prin cererea nr. 48082/26.08.2019. Litigiul a fost înregistrat la Tribunalul București, Secția a II-a Contencios Administrativ și Fiscal, sub numărul de **dosar 32138/3/2019**. CRJ a câștigat în primă instanță dreptul de a primi aceste informații dar Ministerul Sănătății a formulat cale de atac în recurs pentru a întârzia primirea acestor date (rapoartele Corpului de Control referitoare la starea spitalelor de psihiatrie și lipsa totală de management și de implicare la nivelul Centrului Național de Sănătate Mintală și Luptă Antidrog aflat în coordonarea dvs)

Pentru a discuta aspectele mai sus menționate, vă solicităm să ne primiți într-o audiență.

Vă mulțumim pentru sollicitudine,

Georgiana Pascu
Centrul de Resurse Juridice
Tel. 0729 881159, gpascu@crj.ro

Mugur Frățilă,
Asociația Tonal
Tel: 0744 248 489, mugurfratila@yahoo.com

Anexa 1 – a) pentru modificarea Ordinului 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002:

Articolul 47 din Legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002 permite reprezentanților „organizațiilor guvernamentale care desfășoară activități în domeniul sănătății mintale sau al protecției drepturilor omului pot vizita unitățile de psihiatrie sau centrele de recuperare și reabilitare și pot lua contact cu pacienții, în baza unei autorizații emise de către directorul Centrului Național de Sănătate Mintală și Luptă Antidrog.” Cu toate acestea, Ordinul 488/2016 restricționează acest drept condiționând emiterea autorizației acordate pentru vizite, reprezentanților ONG, de criterii nerezonabile.

Prin petiția nr. 48082/26 august 2019, CRJ și Tonal am solicitat Ministerului Sănătății modificarea Ordinului 488/2016, privind autorizația acordată pentru vizite reprezentanților organizațiilor guvernamentale în unități sanitare, după cum urmează:

<u>Prevederile legii</u>	<u>Amendament</u>	<u>Motivare</u>
Anexa 6 a Ordinului 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002 [...] Autorizația este valabilă numai în perioada pentru care s-a făcut solicitarea, însoțită de acordul managerului unității sau al înlocuitorului de drept al acestuia și avizată în prealabil de medicul curant, care va	Anexa 6 a Ordinului 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002 [...] Autorizația este valabilă numai în perioada pentru care s-a făcut solicitarea, însoțită de acordul managerului unității sau al înlocuitorului de drept al acestuia și	Condiționarea accesului reprezentanților organizațiilor guvernamentale în instituții de acordul managerului nu respectă art. 47 al Legii sănătății mintale. Condiționarea vizitelor de monitorizare independente și inopinate de buna-voință a managerului unității sau al înlocuitorului de drept al acestuia riscă prejudicierea procesului de identificare al cazurilor de abuz și neglijență prin intermediul acestor vizite și diminuarea profundă a șanselor persoanelor internate/instituționalizate de a beneficia de protecția oferită de lege în sensul accesului la tratament și terapii adecvate.

<p>aprecia oportunitatea vizitei din punct de vedere clinic. [...]</p>	<p>~~avizată în prealabil de medicul eufant, care va aprecia oportunitatea vizitei din punct de vedere clinic: [...]~~</p>	<p>prevenirea abuzurilor și accesul la petiționare și mijloace de reprezentare independente. Această prevedere transformă obligația autorităților de a permite accesul echipei de monitorizare în centre într-una facultativă, iar accesul reprezentanților organizațiilor neguvernamentale în instituții devine iluzoriu.</p> <p>Menționăm că obligația autorităților de a permite accesul echipei de monitorizare în centre reiese i) din art. 33 pct. 3 al Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care prevede că „Societatea civilă, în special persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă, vor fi implicate și vor participa pe deplin la procesul de monitorizare a implementării Convenției”, și ii) din Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, „Centrul de Resurse Juridice în numele lui V. Câmpeanu împotriva României”.</p>
<p>Art. 18 din Ordinul 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002</p> <p>Art. 18</p> <p>(1) În vederea obținerii autorizației prevăzute la art. 47 din Legea nr. 487/2002, republicată, organizațiile neguvernamentale trebuie să îndeplinească următoarele condiții:</p>	<p>Art. 18 din Ordinul 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002</p> <p>Art. 18</p> <p>(1) În vederea obținerii autorizației prevăzute la art. 47 din Legea nr. 487/2002, republicată, organizațiile</p>	<p>Eliminarea punctelor (1) b) și (2) d) din textul Ordinului 488/2016 este necesară pentru facilitarea accesului real al reprezentanților organizațiilor neguvernamentale în spitalele de psihiatrie și în centrele de tip rezidențial pentru persoanele cu dizabilități.</p> <p>Aceste criterii, astfel cum sunt prevăzute în prezent, restricționează excesiv posibilitatea ca reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale să efectueze vizite de monitorizare în spitalele de psihiatrie și în centrele de tip rezidențial pentru persoanele cu dizabilități, având un caracter invalidant pentru emiterea autorizației, întrucât nu pot fi</p>

<p>a) domeniul sănătății mintale sau al drepturilor omului să se regăsească în primele 3 obiective ale statutului organizației;</p> <p>b) să facă dovada că activează de minimum 10 ani în domeniul sănătății mintale sau al drepturilor omului;</p> <p>c) să fie înființate în condițiile legii.</p>	<p>neguvernamentale trebuie să îndeplinească următoarele condiții:</p> <p>a) domeniul sănătății mintale sau al drepturilor omului să se regăsească în primele 3 obiective ale statutului organizației;</p> <p>b) să facă dovada că activează de minimum 10 ani în domeniul sănătății mintale sau al drepturilor omului;</p> <p>e) să fie înființate în condițiile legii.</p>	<p>îndeplinite de reprezentanții organizațiilor neguvernamentale ce activează în domeniul drepturilor omului sau în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități ce efectuează vizite independente de monitorizare.</p> <p>Atât timp cât aceste prevederi sunt în vigoare, vizitele inopinate de monitorizare independentă în baza autorizației emise de CNSMLA vor avea un caracter teoretic și iluzoriu.</p>
<p>(2) Persoanele nominalizate de către organizație neguvernamentală să efectueze vizite în unități de psihiatrie trebuie să îndeplinească următoarele condiții:</p> <p>a) să facă dovada absolvirii unei instituții de învățământ superior cu diplomă de licență în domeniile medicină, drept, psihologie, sociologie sau asistență socială;</p> <p>b) să nu aibă cazier;</p> <p>c) să aibă capacitate deplină de exercițiu;</p> <p>d) să aibă minimum 5 ani vechime ca angajat al organizației.</p>	<p>(2) Persoanele nominalizate de către organizație neguvernamentală să efectueze vizite în unități de psihiatrie trebuie să îndeplinească următoarele condiții:</p> <p>a) să facă dovada absolvirii unei instituții de învățământ superior cu diplomă de licență în domeniile medicină, drept, psihologie, sociologie sau asistență socială, „sau orice alt domeniu relevant”;</p> <p>b) să nu aibă cazier;</p>	<p>în ceea ce privește art. 18 para.2 a), propunem extinderea condițiilor privitoare la absolvirea studiilor de învățământ superior prin adăugarea sintagmei „sau orice alt domeniu relevant”.</p> <p>Extinderea acestui criteriu va da posibilitatea organizațiilor neguvernamentale să nominalizeze persoane care au studii în științe politice/politici publice, sau persoane care, având studii superioare într-un domeniu conex, activează în domeniul furnizării de servicii sociale pentru persoane cu dizabilități, având o experiență practică relevantă în domeniu.</p>
		<p>De asemenea, introducerea unui nou alineat privind exceptarea de la condiția privitoare la absolvirea studiilor de învățământ superior în ceea ce privește persoanele cu dizabilități va permite acestora să participe la procesul de monitorizare, în calitate de autoreprezentanți, și/sau foști beneficiari ai sistemului de protecție socială.</p> <p>Statul român va putea astfel să își îndeplinească obligația asumată de a implica și persoanele cu dizabilități în procesul de</p>

	<p>c) să aibă capacitate deplină de exercițiu;</p> <p>d) să aibă minimum 5 ani vechime ca angajat al organizației.</p> <p>(3) În cazul în care persoana nominalizată de către o organizație neguvernamentală este autoreprezentant, persoană cu dizabilități sau fost beneficiar al sistemului de protecție socială, aceasta va fi exceptată de la îndeplinirea condițiilor prevăzute la litera a).</p>	<p>monitorizare (art. 33 para.3 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități) și de a asigura accesul la mijloace de reprezentare independentă a persoanelor cu probleme de sănătate mintală sau cu dizabilități psihosociale / intelectuale, aflate în spitale de psihiatrie sau centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități (CEDO).</p>
--	--	---

